

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра здоров'я людини та фізичної терапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 5 від 21.08. 2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Основи загальної патології

підготовки "бакалавр" _____

спеціальності 227- фізична терапія, ерготерапія _____

освітньої програми 227- фізична терапія, ерготерапія _____

Програма навчальної дисципліни « Основи загальної патології» підготовки “бакалавр”, галузі знань- 22- охорона здоров'я, спеціальності — 227 — фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою - 227- фізична терапія, ерготерапія

Розробник: Якобсон О.О., канд. мед. наук, доцент кафедри здоров'я людини і фізичної терапії, доцент

Рецензент: Ушко Я.А. доц. кафедри фізіології ДЗ “Івано-Франківській національний медичний університет”, к. біол. наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної терапії СНУ ім. Лесі Українки

протокол № 6 від 03. 01. 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ проф. Лях Ю.Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету фізичної культури , спорту та здоров'я

протокол № 5 від 14. 01. 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ доц. Мудрик Ж.С.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 22-охорона здоров'я	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>180/6</u>	Спеціальність: 227- фізична терапія, ерготерапія	Рік навчання <u>I</u>
		Семестр <u>другий</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>	Освітня програма: 227- фізична терапія, ерготерапія	Лекції <u>40</u> год.
		Лабораторні <u>36</u> год.
		Самостійна робота <u>92</u> год.
	Освітній ступінь: бакалавр	Консультації <u>12</u> год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Навчальна дисципліна «Основи загальної патології» є базовою дисципліною для студентів спеціальності - 227 «Фізична терапія, ерготерапії» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Сучасна фізична терапія базується на фундаментальних медичних поняттях і медико-біологічному обґрунтуванні механізмів впливу різноманітних факторів на системи забезпечення гомеостазу організму, їх пристосування до нових умов існування, чи морфо-функціональних змін організму після травм і перенесених хвороб.

Опанування дисципліни допоможе фахівцям розробляти індивідуалізовані реабілітаційні програми пацієнтам з різними нозологіями з урахуванням закономірностей типових патологічних процесів, спираючись на сучасні і новітні знання в галузі загальної патології людини

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи загальної патології» формування системних знань про загальні закономірності виникнення і розвитку різних захворювань, сприяння формуванню поняття складності і взаємовідносин шкідливих і захисно-приспосувальних компонентів патологічних процесів, а також вивчення студентами матеріальної основи патологічних процесів, їх причин, механізмів і динаміки розвитку, морфофункціональних змін в органах, тканинах і клітинах при різноманітних нозологіях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи загальної патології» є:

- ознайомити студентів з основними патофізіологічними аспектами фізичної терапії;
- ознайомити студентів зі способами визначення взємозв'язку між етіологічним фактором і патогенетичною ланкою розвитку патологічного процесу;
- ознайомити студентів з механізмами виникнення тих чи інших патологічних станів в організмі;
- ознайомити студентів зі способами і методами профілактики щодо попередження

виникнення того чи іншого патологічного стану

- засвоєння теоретичних основ патологічної анатомії і діагностичних можливостей патогістологічних та цитологічних досліджень,
- опанування технікою проведення найбільш розповсюджених і практично значимих патогістологічних та цитологічних маніпуляцій.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

1. Формування цілостної системи наукових знань щодо типових патологічних процесів.

2. Розуміння та використання знань щодо типових патологічних процесів при плануванні реабілітаційних заходів.

3. Вміння визначити вземозв'язок між етіологічним фактором і патогенетичною ланкою розвитку типового патологічного процесу, а також в випадках найбільш поширених нозологій.

4. Грунтовні знання щодо механізмів виникнення тих чи інших патанатомічних станів в організмі та формування основних ланок патогенезу при найбільш поширених нозологіях.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 3

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Кон	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1. Типові патологічні процеси						
Тема 1. Загальна патологія як наука та навчальна дисципліна. Об'єкти, завдання та рівні дослідження. Методи досліджень.		2				6
Тема 2. Патоанатомічні основи дистрофій.		2		2		6
Тема 3. Патологія клітини. Апоптоз і некроз. Екстремальні стани, смерть.		2		2		6
Тема 4. Периферичні порушення кровообігу		2		2	2	6
Тема 5. Компенсаторно-приспосувальні та		2		2		6

відновлювальні процеси						
Тема 6. Порушення імунної реактивності. Алергія.		2		2	1	6
Тема 7. Патологія запального процесу		4		4	1	6
Тема 8. Патологія терморегуляції. Гарячка.		2		2	1	6
Тема 9. Патологія зовнішнього дихання. Гіпоксія.		2		2	1	6
Тема 10. Патологія тканинного росту.		4		4		6
Разом за змістовним модулем 1		24		22	6	60
Змістовий модуль 2. Загальна патологія органів і систем органів						
Тема 11. Загальна патологія системи крові		4		4	2	77
Тема 12. Загальна патологія серцево-судинної ситеми.		4		4	1	7
Тема 13. Загальна патологія сечовидільної системи.		2		2	1	6
Тема 14. Загальна патологія нервової системи		4		2	1	6
Тема 15. Порушення обміну енергії та вуглеводів.		2		2	1	6
Разом за змістовним модулем 2		16		14	6	32
Усього годин	180	40		36	12	92

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Ендокардити: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
2. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Перикардити: види, причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
3. Патологічна анатомія хвороб серцево-судинної системи. Гіпотонічна хвороба: причини виникнення і основні клінічні прояви, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
4. Патологічна анатомія хвороб органів дихання. Бронхіт курця: причини виникнення та особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в легенях, наслідки для організму.
5. Патологічна анатомія хвороб органів дихання. Хронічні пневмонії: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в легенях, наслідки для організму.
6. Патологічна анатомія хвороб органів дихання. Бронхоектатична хвороба: причини виникнення та особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в легенях, наслідки для організму.
7. Патологічна анатомія хвороб шлунково-кишкового тракту. Перитоніт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в черевній порожнині.
8. Патологічна анатомія хвороб шлунково-кишкового тракту. Токсична дистрофія печінки: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в печінці.
9. Патологічна анатомія хвороб шлунково-кишкового тракту. Цироз печінки: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в печінці.
10. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Залізодефіцитна анемія: причини виникнення, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
11. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Хронічна постгеморагічна анемія: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
12. Патологічна анатомія хвороб системи кровотворення. Лейкози: загальна характеристика, класифікація, мікроскопічні зміни в крові та кістковому мозкові, макроскопічні зміни в організмі.
13. Патологічна анатомія захворювань судин. Облітеруючий ендартеріт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в судинах, наслідки для організму.
14. Патологічна анатомія захворювань судин. Атеросклероз периферичних судин: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в судинах, наслідки для організму (діабет атеросклеротичного походження, діабетична стопа).
15. Патологія реактивності. Порушення імунної реактивності. Імунодепресивні та імунодефіцитні стани.
16. Конституція, її роль в патології. Поняття про антенатальну патологію. Старіння, загальні риси і закономірності.
17. Патологія клітини. Некроз і апоптоз. Типові порушення мікроциркуляції. Типові порушення лімфообігу.
18. Ізо- та гіпербарична оксигенація. Токсична дія кисню. Гіпероксія і вільнорадикальні реакції.

19. Поняття про стрес. Стадії розвитку загального адаптаційного синдрому. Хвороби адаптації.
20. Пухлини. Загальна характеристика, біологічні особливості, етіологія, механізми пухлинної трансформації.
21. Порушення енергетичного обміну. Патологічні зміни основного обміну. Патології щитоподібної залози
22. Порушення білкового та жирового обмінів. Ожиріння. Патогенетичні аспекти порушень апетиту психо-неврологічного характеру.
23. Порушення водного та вуглеводного обмінів
24. Порушення кислотно-лужного стану. Порушення фосфорно-кальцієвого обміну. Порушення обміну мікроелементів
25. Харчове голодування

Форми виконання: доповідь, створення презентацій, складання блок-схем, що описують алгоритми оцінювання та контролю стану хворих з названими патологіями.

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Немає

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ (табл. 5). У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 5

Поточний контроль (маx = 40 балів)				Модульний контроль (маx = 60 балів)			
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2		МКР 1	МКР 2
T 1 -T6	T7	T8-T9	T10	T11-T12	T13-T15	30	30
2,5	5,5	2, 5	6	5,5	2,5		

Шкала оцінювання

Таблиця 6.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре	
75-81	Добре	
67-74	Задовільно	
60-66	Достатньо	
1-59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Струков А.І., В.В. Серов Патологічна анатомія, Харків, “Факт”, 2001.
2. Благодаров В.М., Червяк П.І., Галахін К.О. та ін. Патологічна анатомія. Загальнопатологічні процеси.- Київ: видавництво “Генеза”, 1997.
3. Серов В. В., Ярыгин Н. Е., Пауков В. С. Патологическая анатомия - Атлас, 1999, 224 с.
4. Лісова В.В. Лекції з загальної патологічної анатомії. – К.: «ЦП КОМПРИНТ», 2013. – 90 с.
5. Шлопов В.Г. Патологічна анатомія. - Вінниця: Нова книга, 2004. - 756 с.
6. Неофіційний сайт студентів НМУ ім. О.О. Богомольця. Лекции по патологической анатомии. Доступ к сайту: http://nmu-s.net/load/patologicheskaja_anatomija/lekcii_po_patologicheskoi_anatomii/69-1
7. Патологічна фізіологія / За ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця. – К.: Вища шк., 1995.-615 с.
8. Патологічна фізіологія в питаннях і відповідях. Підручник / За ред. О.В. Атамана. – К. Вища школа 2002.
9. Посібник до практичних занять з патологічної фізіології / За ред. Ю.В. Биця та Л.Я. Данилової. - К.: Здоров'я, 2001.
10. Патологическая физиология: Учебник / Под ред. А.Д. Адо и др. М.: Триада-Х, 2000.
11. Зайчик А.Ш., Чурилов Л.П. Основы общей патологии. Ч. 1. Основы общей патофизиологии. - СПб: ЗЛБИ, 1999.
12. Зайчик А.Ш., Чурилов Л.П. Основы общей патологии. Ч. 2. Основы патохимии. - СПб: ЗЛБИ, 2000.
13. Ройт А., Бростофф Дж., Мейл Д. Иммунология: Пер. с англ. - М: Мир, 2000.
14. Фапер Д.М., Шилдс Д.. Молекулярная биология клетки. Перевод с англ. - М.: Бином, 2003.
15. Кетгайл В.М., Арки Р.А. Патофизиология эндокринной системы: Пер. с англ. - СПб - М.: Невский диалект - Изд-во БИНОМ, 2001.

16. Хендерсон Дж.М. Патолофізіологія органів травлення: Пер. с англ. - М. - СПб: Невський діалект - Изд-во БІНОМ, 1999, 2-е изд., испр.
17. Гриппи М.А. Патолофізіологія легких: Пер. с англ. - М.-СПб: - Изд-во БІНОМ Невський діалект, 2000, 2-е изд., испр.
18. Фізіологія людини. Вільям Ф. Ганонг. Переклад з англ. Львів: БаК, 2002. - 784 с.
19. Шиффман Ф.Дж. Патолофізіологія крові: Пер. с англ. - М.-СПб: Изд-во БІНОМ Невський діалект, 2000, 2-е изд., испр.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМІНУ

1. Поняття про патологічну анатомію. Значення патологічної анатомії для професійної діяльності фізичного терапевта.
2. Предмет та завдання патологічної анатомії. Методи патологічної анатомії.
3. Апоптоз клітини, визначення, причини, механізми
4. Смерть: види, ознаки.
5. Компенсаторно-приспосувальні процеси: поняття, фази перебігу.
6. Фізіологічна регенерація.
7. Репараційна регенерація.
8. Патологічна регенерація.
9. Гіперплазія, визначення, етіологія, патогенез, класифікація
10. Гіпертрофія, визначення, етіологія, патогенез, класифікація
11. Регенерація ран та виразок.
12. Загальна атрофія. Місцева атрофія.
13. Види гіпертрофій за механізмами виникнення.
14. Загальна характеристика дистрофій.
15. іспротейнози: клітинні, позаклітинні, складні.
16. Порушення обміну ліпоїдів.
17. Мінеральні дистрофії та утворення конкрементів.
18. Змішані дистрофії, визначення, етіологія, патогенез, класифікація
19. Некроз: причини та механізми виникнення, наслідки для організму.
20. Гіперемія (артеріальна, венозна).
21. Ішемія : причини, наслідки для організму.
22. Стаз, причини, механізми, наслідки для організму
23. Порушення мікроциркуляції, класифікація. Сладж-синдром: визначення поняття, причини і механізми розвитку.
24. Порушення місцевого лімфообігу, види, причини і механізми розвитку.
25. Кровотечі та крововиливи.
26. Емболії: причини, види, наслідки для організму.
27. Тромбоз та тромбоутворення.
28. Інфаркти: види, причини виникнення, наслідки для організму.
29. Інфаркт міокарду: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
30. Гіпертонічна хвороба: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
31. Гостра серцева недостатність: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.

32. Хронічна серцева недостатність: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
33. Поняття про ревматоїдні хвороби
34. Анемії: види, причини виникнення. Залізодефіцитна анемія - макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
35. Постгеморогіні анемії, етіопатогенез, клінічні прояви
36. Мегалобластні анемії, етіопатогенез, клінічні прояви
37. Гострі та хронічні лейкози: види, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
38. Гломерулонефрити: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
39. Пієлонефрити: види, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
40. Нирковокам'яна хвороба: етіологія, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
41. Атеросклероз: види, причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
42. Варикозне розширення вен, тромбофлебіт: причини виникнення, особливості клінічного перебігу, макро- та мікроскопічні зміни в організмі.
43. Гостра ниркова недостатність, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.
44. Хронічна ниркова недостатність, етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.
45. Порушення рухової активності. Центральний параліч
46. Порушення рухової активності. Периферичний параліч
47. Порушення чутливості, її етіологія, патологія, класифікація, клінічні прояви
48. Предмет і завдання патофізіології, зв'язок з іншими науками, значення для клініки. Патофізіологія як навчальна дисципліна.
49. Методи патофізіології. Експеримент, його значення для вирішення фундаментальних проблем медицини. Види експерименту. Основні етапи проведення експериментальних досліджень. Сучасні методи і методики моделювання патологічних процесів.
50. Основні поняття нозології: здоров'я, хвороба, патологічний стан, патологічний процес, типовий патологічний процес, патологічна реакція.
51. Універсальні періоди в розвитку хвороби. Варіанти завершення хвороб. Поняття про термінальні стани: агонія, клінічна смерть, біологічна смерть.
52. Визначення поняття "етіологія". Основні напрями вчення про етіологію
53. Проблема причинності в патології, сучасний стан її вирішення. Класифікація етіологічних чинників, поняття про фактори ризику. Хвороби цивілізації"".
54. Визначення поняття "патогенез". Патологічні (руйнівні) і пристосувально-компенсаторні (захисні) явища в патогенезі.
55. Закономірності розвитку механічної травми. Травматичний шок.
56. Синдром тривалого розчавлення. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
57. Запалення: визначення поняття, принципи класифікації. Характеристика гострого та хронічного запалення.
58. Загальні прояви та місцеві ознаки запалення. Етіологія запалення.
59. Патогенез гострого запалення, стадії. Поєднання патологічних та пристосувально-компенсаторних змін в динаміці гострого запалення.

60. Ексудативне запалення. Види ексудатів.
61. Міграція клітин крові в вогнище запалення. Фагоцитоз
62. Види ексудативного запалення та їх характеристика.
63. Види продуктивного запалення та їх характеристика
64. Медіатори запалення, їх класифікація. Механізми утворення та біологічної дії плазмових медіаторів запалення.. Медіатори запалення клітинного походження; характеристика їх біологічних ефектів.
65. Гарячка: визначення поняття, принципи класифікації. Зв'язок між гарячкою і запаленням. Види пірогенів. .
66. Гарячка: стадії розвитку, зміни терморегуляції, обміну речовин та фізіологічних функцій. Захисне значення та патологічні прояви гарячки..
67. Види гарячки за її кривими
68. Компенсаторні реакції при гарячці
69. Гіпертермія, її етіопатогенез, відмінність від гарячки.
70. Пухлина: визначення поняття, принципи класифікації пухлин.
71. Загальні закономірності пухлинного росту. Типові властивості доброякісних та злоякісних пухлин.
72. Етіологія пухлин. Загальна характеристика канцерогенів. Фактори ризику (генетичні/хромосомні дефекти, аномалії конституції) і умови виникнення та розвитку пухлин.
73. Патогенез пухлинного росту. Способи перетворення протоонкогенів на онкогени. Властивості онкобілків.
74. Стадії пухлинного процесу
75. Механізми природного протипухлинного захисту, імунні та неімунні. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
76. Метастозування при пухлинах, закономірності розповсюдження метастазів.
77. Гіпоксія: визначення поняття, класифікація, етіологія, патогенез.
78. Патологічні зміни та пристосувально-компенсаторні реакції при гіпоксії.
79. Етіологія і патогенез тканинної гіпоксії. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
80. Гостра дихальна недостатність, етіопатогенез, стадії.
81. Характеристика порушень вуглеводного обміну; критерії еуглікемії, гіпоглікемії, гіперглікемії, порушень толерантності до глюкози.
82. Причини і механізми розвитку гіпоглікемічних станів. Патогенез гіпоглікемічної коми.
83. Визначення поняття, класифікація цукрового діабету (ВООЗ). Загальна характеристика основних типів цукрового діабету (тип інсулінової недостатності, її походження, особливості перебігу, типові прояви, ускладнення і принципи лікування).
84. Етіологія цукрового діабету 1-го типу (значення спадкових факторів та факторів середовища в розвитку абсолютної інсулінової недостатності). Патогенез цукрового діабету 1 типу: порушення білкового, вуглеводного, жирового, водно-електролітного обмінів і кислотно-основного стану. Клінічні прояви. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
85. Етіологія, патогенез цукрового діабету 2-го типу. Роль спадкових факторів. Причини відносної інсулінової недостатності. Порушення обміну речовин і фізіологічних функцій. Клінічні прояви. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.

86. Ускладнення цукрового діабету. Причини та механізми різних видів ком при цукровому діабеті. Віддалені ускладнення діабету. Патогенетичні механізми реабілітаційних заходів при вказаній патології.
87. Алергія, етіологія та класифікація алергенів
88. Патогенез та класифікація алергій
89. Поняття про аутоімунні хвороби
90. Порушення загального об'єму крові: класифікація, причини та механізми розвитку. Етіологія, патогенез крововтрати. Патогенез постгеморагічного шоку.